

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
Posamezne štev.
15 kr.

Oznaniła
krat natisnena
od vrste 15 kr.

Naročnina,
umazila in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odpri reklama-
cije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pride
primerna poštna
znamka.

Na anonimno do-
pise se ne oziram.

Ne frankovana pisma,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
ocene poslani knjige
se ne vračajo.

V divno Opatijo!

V avstrijski Rivieri, v središču slavnoznane Liburnije, v divnej Opatiji bode imela „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ v 19. in 20. dan meseca avgusta VIII. glavno skupščino. To bodeta dneva slovenskega učiteljstva ter učiteljstva isterskih Hrvatov! Čas glavne skupščine Zaveze mora biti za sleharnega zavednega slovenskega učitelja najvažnejši čas v letu. Saj je tu jedina prilika, da si zamore podati slovensko učiteljstvo iz vseh pokrajin bratsko roko, seznaniti se med seboj in v dejanju pokazati, da se čuti vsak posamezen vernega uda jedne družine, družine slovenskega učiteljstva. Le s složnim in bratskim postopanjem bomo pokazali svojim domačim in tujim zopernikom, da umemo svoj poklic, da vemo ceniti svojo moč!

Tovariši dragi iz vseh slovenskih pokrajin, pohitimo v 19. in 20. dan t. m. v svetovno znano Opatijo ter povejmo, kaj nas teži, kaj nas boli! Pohitimo tja, podajmo roko svojim bratom učiteljem isterskih Slovencev in Hrvatov v združno delovanje v prosep narodnega šolstva ter v naš interes. In v to ime „Bog dal mnogo sreče in vspeha VIII. glavni skupščini Zaveze!“

Učiteljsko društvo kotara Volosko neumorno deluje za lep vsprejem v Opatiji. Na nas je sedaj, tovariši dragi, da z mnogobrojno udeležbo pokažemo isterskim sodrugom, da vemo ceniti njihov obilen trud. Skupščinarje pozdravi na kolodvoru Matulje načelnik občine Kastav, v Opatiji pa načelnik občine Volosko. Prav iskreno želimo, da bi bilo pri teh sprejemih navzočih mnogo slovenskih učiteljev. Sprejem bode pri dohodu brzovlaka v Matulje ob 9 $\frac{1}{2}$ uri dopoldne. Zato naj se vsakdo vozi iz Št. Petra s tem vlakom, od koder odhaja ob 8. uri zjutraj, tudi oni, koji bi že poprej prišli v Št. Peter; saj je brzovlak le malo vinarjev dražji.

Na mnogobrojno in veselo svidenje torej v divnej Opatiji!

Direktorij.

VIII. skupščina „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“

dne 19. in 20. avgusta meseca v Opatiji.

Vspored:

I. V sredo dne 19. avgusta meseca:

1. Ob 9 $\frac{1}{2}$ uri dopoldne: Sprejem skupščinarjev na kolodvoru „Matulje“. Pozdrav predsednika učiteljskega društva kotara Volosko in od strani občine Kastav.

2. Ob 10¹/₂ uri prihod v Opatijo ter sestanek v „Zorinem“ domu. Pozdrav predsednika „pripravljujočega odbora“ in od strani občine Volosko. Tu zvedo za stanovanja oni, ki so se oglasili za-nja.

3. Ob 11¹/₂ uri seja upravnega odbora v „Čitalnici“. Vspored posvetovanju: a) Poročilo o delovanju direktorija; b) določitev poročila za delegacije; c) razni nasveti.

4. Ob 1. uri popoldne: Pevske vaje v ljudske šoli.

5. Ob 3. uri seja delegacije v sprednji dvorani „Zore“ z nastopnim dnevnim redom:

a) Pozdrav predsednika.

b) Poročilo tajnika o delovanju upravnega odbora in o delovanju društev, zastopanih v „Zavezi“.

c) Poročilo blagajnika.

č) Poročilo računskih pregledovalcev.

d) Volitev treh pregledovalcev računov (§ 20. pr.).

e) Poročilo gledé na „zavezno glasilo“.

f) Določitev vsporeda za glavni zbor in za sekcije.

g) Določitev letnih doneskov članov „Zaveze“ (§ 21. pr.).

h) Določitev časa prihodnji (IX.) skupščini „Zaveze“ (§ 19. pr.).

i) Poročilo o stanju „Knjižnice za mladino“.

j) Volitev 4 rediteljev za glavni zbor.

k) Nasveti in predlogi.

l) Ako bode čas dopuščal eventuelno: Volitev upravnega odbora.

6. Ob 5. uri v ljudske šoli seja sekcij po vsporedu, ki ga določi delegacija.

7. Ob 6¹/₂ uri pevske vaje v ljudske šoli.

8. Ob 9. uri „Koncert s plesom“ v „Zorinem“ domu, katerega priredi povodom zborovanja „Zaveze učiteljskih društev“ učiteljsko društvo kotara Volosko s prijaznim sodelovanjem pevskega društva „Lovor“ iz Voloske in „dijaškega istarskega tamburaškega zbora“. Med posamnimi točkami vsporeda in pri plesu svirala bode kopališka godba. Vstopnina za osebo 2 K, za obitelj 3 K.

Vspored:

1. Geslo: Dr. G. Ipavec: „Zavezna“, pjeva sbor jednoglasno uz pratnju orkestra.

2. „Slavjanska ouvertura“, od Titla, svira glazba.

3. „Slovenac i Hrvat“, od F. S. Vilhara, muški sbor.

4. „Sve za domovinu“, koračnica od V. G. Broža, igra tamburaški sbor.

5. „Lahku noć“ od V. Lisinskoga. Pjeva maleni mješoviti sbor, uz pratnju orkestra.

6. Potpourri hrv. pjesama, od V. B. Broža. Tamburanje.

7. „Dalmatinski šajkaš“, od Ströhra. Duet uz pratnju orkestra.

8. „Molitva mornara“, od V. G. Broža. Solo brač.

9. „Predodri Bože“, od M. Brajše-Rašan. Istarska hymna. Pjeva sbor.

10. „U sladkoj sanji“, valček od V. G. Broža. Tamburanje.

11. „Na Nehaju gradu“, od V. Klaića. Pjeva sbor.

12. Prizor i duet iz opere „Zrinski“, od Iv. pl. Zajca. Glazba.

II. V četrtrek dne 20. avgusta meseca:

1. Ob 7. uri zjutraj: Sestanek v kavarni „Seitz“.

2. Ob 8. uri: Svečana sv. maša v hrvatskem jeziku v cerkvi sv. Jakopa. Pri sv. maši poje mešani zbor društva „Lovor“ s spremljevanjem orkestra.

3. Ob 10. uri dopoldne:

Glavni zbor

po vsporedu, kakor ga bode določila delegacija.

4. Po glavnem zboru eventuelno: Seja delegacije, v koji se voli upravni odbor.

5. Ob 2¹/₂ uri popoldne: Banket.

6. Ob 6. uri: Razstanek onih, koji se odpeljejo z večernim vlakom.

III. V petek dne 21. avgusta meseca:

Izlet po morju okoli otoka Krka, v Senj in dalje po možnosti v Bakar, v Reko, kjer se izkreaajo oni, koji se odpeljejo z brznm vlakom in povratek v Opatijo.

Delegate so dalje prijavila sledeća društva:

15. Kozjansko učiteljsko društvo: gospica Ida Božič ter gg. Francišek Černelč in Jakob Medved.

16. Pedagogiško društvo v Krškem: gg. Jernej Ravnikar, nadučitelj v Mokronogu; Florijan Rozman, učitelj v Krškem; Martin Zarnik, nadučitelj v Trnovem; Štipko Jelenc, učitelj v Trnji; Božo Dubrovič, nadučitelj pri sv. Mateji; Janez Levec, nadučitelj v Ra-dečah; Ant. Kosovel, učitelj v Sežani; Štefan Debenjak, učitelj v Materiji; Ant. Bergincec, nadučitelj v Povirji pri Sežani; Emil Pakiž, pot. uč. v Kazljah pri Sežani.

17. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj: gg. Luka Albrecht, učitelj pri sv. Ani nad Trzičem; Mih. Bregant, nadučitelj v Šmartnem; Vil. Rus, učitelj v Kranji; Jožef Traven, učitelj v Naklem.

18. Učiteljsko društvo za ptujski okraj: g. Teodor Weinhard, nadučitelj v Dornavi.

19. Učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj: gospodičina Marija Mohorčič, učiteljica v Šturijah, in g. Martin Zarnik, nadučitelj v Trnovem.

Pri delegatih „Učiteljskega društva za celjski in laški okraj“ vrinila se je v zad-njem „Popotniku“ pomota, zato sledé tu še jedenkrat: Gospica Tereza Kovačič, učiteljica v Petrovčah ter gg. Anton Gnus, nadučitelj v Dolu; Ivan Logar, učitelj v Trbovljah; Radoslav Knaflič, nadučitelj pri Sv. Lenartu; Jože Tratar, okr. pom. učitelj, in Jože Zorn, učitelj v Dramljah.

Delegatov še ni prijavilo 11 društev, razposlanega „društvenega izkaza“, ki ga je bilo vrniti do 15. julija, pa še ni poslalo 10 društev. Pripravljajoči odbor v Opatiji britko toži, kako malo učiteljev-Slovencev se je oglasilo za sodelovanje pri koncertu, v slovniškem številu, ki ga Nemec nima. Gg. peveci, oglasite se za note, še je čas! Naj ne mislijo o nas, da smo se vlegli k počitku.

Kako pa društva vplačnujejo letne doneske, razvidi se iz računa, ki je tiskan na drugem mestu.

One gospice učiteljice in gospode učitelje, koji se mislijo udeležiti izleta po morju in oni, koji želé v Opatiji stanovanj, oglašé naj se prav zanesljivo do 12. t. m. pri gosp. učitelju Avg. Rajčiču v Opatiji.

Direktorij.

Kako praznuj slovensko učiteljstvo 50letnico slav-nega vladanja Njegovega Veličanstva, našega presvet-lega cesarja Franca Jožefa I.

(Dalje in konec.)

Ali je mogoče izvesti organizacijo Zaveze v smislu priobčenega načrta pravil?*)

I. Tla za ustanovitev „Národnih knjižnic“.

Ustanovitev „Národnih“ ali recimo „Ljudskih knjižnic“ je odvisna jedino od delav-nosti slovenskega učiteljstva. Razevit družbe sv. Mohorja in množina slovenskih časo-

*) Konec tega načrta glej za tem člankom.

pisov, kakor tudi mnogoštevilna bralna društva nam pričajo, da naš narod rad čita, žali-bog ima on še vse premalo čtiva na razpolago. V Slovenskih goricah, na Pohorju, v Savinjskeji dolini na Štajerskem ima, ako ne vsak, vsaj večina boljših kmetov in manjših posestnikov omarico, napolnjeno s knjigami, katere nahajamo tudi pri boljših kmetih na Kranjskem, a tudi Primorsko in Koroško kaže v Mohorjevem koledarju razmeroma lepo število udov. A tudi v manj rodovitnih krajih naših dežel so razširjene knjige in časopisi v dokaj lepem številu. Mnogi kmet, manjši posestnik, delavec itd., ki je doslej malo prišel s književnostjo v dotiko, bi rad čital knjige in časopise, ako bi jih dobil kje na posodo bodisi brezplačno ali za majhno pristojbino, bodisi za ceno kupnino. Vzemite zemljevid ter poiščite moj službeni kraj Sv. Lenart, ki se nahaja 566 metrov visoko nad morsko gladino, oziroma 335 metrov nad Laškim trgom, kamor dohaja le 8 iztisov „Domovine“, 3 „Slov. Gospodarji“, 1 „Rodoljub“, 1 „Domoljub“ in 57 iztisov Mohorjevih knjig, kjer ni bilo pred 25 leti še nobedne šole ter torej večina ljudi srednje starosti ne zna niti čitati, niti pisati, in vendar so se mi na moje začudenje oglasili iz lastne inicijative kmetje s prošnjo, rekoč: „Gospod učitelj, ustanovite nam bralno društvo!“, radostno presenečen sem jim obljubil, prošnjo izpolniti ob 50letnici cesarjevega vladanja. Jednake ugodne razmere vladajo z malimi izjemami skoro po vsem Štajerskem in upajmo tudi drugod; kajti šola, družba sv. Mohorja in časopisi so storili ljudstvo vsprejemljivo za hitrejši kulturni napredek.

Tla za ustanovitev „Národnih knjižnic“ so torej na Slovenskem zvečega ugodna, treba le inteligentnega oratarja, kateri jih umé kulturno obdelati in ta oratar je delavno slovensko učiteljstvo.

II. Pripravní čas za ustanovitev knjižnic.

Presrečna udanost našega naroda do prevzvišene Habsburške hiše je že od nekdanj notorična in danes pričakuje vsak deželan z veseljem 50letnico cesarjevo. To vseobčo navdušenost, ki bode v jubilejnem letu 1898. zavládala po vseh pokrajinah našega jezikovnega področja, je treba z modro konstitucijo spraviti v pravi tir, da se ne bode ž njo pojavljala samo platonska, temveč tudi dejanska ljubezen, ki bode imela za narod trajno vrednost in korist. Iz ljubezni do vladarske hiše, do samega sebe in v korist lastnega „jaz“ bode narod v vseobčnem toku navdušenja v jubilejno oslavo rad ustanavljal „Národne knjižnice“.

Vlada je moralno in dejansko dolžna in prisiljena, podpirati vsak način oslave cesarjeve 50letnice ter je tudi dolžna, pospeševati ali vsaj ne ovirati hrepenenja po izobrazbi, po gmotnem in duševnem zboljšanju posameznih narodov, torej dosledno tudi slovenskega naroda in se izvestno ne bode upirala potrditvi preosnove Zaveze.

Iz narodovega in vladinega stališča je torej bližajoča se 50letnica cesarjevega vladanja najvrednejši, najugodnejši in najpripravnejši čas za ustanovitev predlaganih knjižnic in sicer v toli višjej meri, v kolikor bi z njeno neodpastljivo zamudo pozneje morda ne bilo mogoče izvesti ustanovitve knjižnic po večjem organizacijskem sestavu.

III. Gmotna prihodnost „Národnih knjižnic“.

Deset let že proučavam lastnosti prostaka v oziru konzuma knjig in časopisov. Vselej in povsod, kjerkoli mi je bilo kedaj potrkati za naročilo časopisov in knjig (tudi „Knjižnice za mladino“) se mi je reklo: „Gospod, to mi je predrago, 1 gld. bi že dal, a več ne, poiščite mi še koga, da se skupno naročimo“ itd. Na take in jednake izgovore naletimo tudi pri premožnejših in celo pri inteligentnih stanovih, kar je popolnoma naravno in umevno. Vsak človek se peča s svojim poklicem in si služi v potu svojega obraza vsakdanji kruh, hoteč si pridobiti blagostanja za življenje, le v prostih urah po-

seže v zabavo po knjigah in časopisih, kateri nimajo v očeh prostaka nobedne stalne materialne vrednosti. Kupičenje knjig in časopisov po domačih knjižnicah odgovarja potrebam učenjaka, pisatelja itd., a nikdar ne zahtevam prostaka. Slednji vidi v knjigi le momentano, a prvi še zraven stalno vrednost in izobraževalno silo, uprav tako kakor smatrajo neizobraženci šolo za praktično korist, a izobraženci za veliko narodovo eksistenčno konstitucijo. Na ta subjektivni nazor bomo torej na podlagi skupnega in občega imetka gradili „Národne knjižnice“. Kakor je cerkev, šola občni imetek fare in vojaštvo itd. obči imetek države, uprav tako naj bodo knjižnice skupni in občni imetek posamezne šolske občine. Le vsled skupnosti je mogoče dati ljudstvu za nizke doneske velik književni užitek.

Kdor je doslej rad čital knjige in časopise, ta bode gotovo pristopil k društvu, drugi bodo pristopili rádi takozvanega kmetskega ponosa, češ: „Naša fara ne sme zaostati za sosednjo“, ali „naša fara ni zadnja, da bi si ne mogla vzdržavati knjižnice“, ali „če je moj sosed pri društvu, tudi jaz nočem zaostajati za njim“ itd., tretji zopet vsled prigovarjanja itd., razumništvo pa iz prepričanja, da se povzdigne narodova kultura. Največo privlačnost bode med ravnodušnimi in nerazsodnimi ljudmi imel § 119. priobčenih pravil. Prepričanje imeti slovesen pogreb bode v krilo „Národnih knjižnic“ privabilo tudi ljudi, kateri bi se ináče ne brigali za nje, a tudi število dobrotnikov, spominjajočih se v oporokah „Národnih knjižnic“, bode iz tega razloga zadovoljujoče.

Za olehčavo začetka naj izposluje učiteljstvo pri krajnem šolskem svetu bodi-si po šolskem vodji, bodisi s posebno prošnjo učiteljskega zbora ali okrajnega učiteljskega društva, da vsprejme isti v svoj letni proračun za upravno leto 1898. točko: „Za oslavo 50letnice cesarjevega vladanja 20, 30, 40 itd. gld.“ in da naroči isti knjižnično omaro ter jo posodi knjižnici: isto tako se jej lahko odstopijo tiskovine za izposojilo knjig, tako se izogne mnogim troškom, ki otežujejo že itak ne lahki začetek. Točka „za oslavo 50letnice“ se lahko že letos postavi v proračun, kjer še isti za prihodnje upravno leto ni sestavljen. Jednake prošnje se lahko uložijo pri ušolanih občinah, posojilnicah, hranilnicah, okrajnih zastopih itd. Zaveza pa uložiti take prošnje na posamezne deželne zборе, deželne hranilnice in na državni zbor.

Na Slovenskem je bilo v letu 1895. po odbitku vseh mestnih občin in občin s šolami z italijanskim učnim jezikom 1192 šolskih občin in danes jih je s prirastkom vred približno 1200. Ako odštejemo 50 občin na nemški meji Koroškega in Štajerskega, se sme v normalnih razmerah računati na ustanovitev 1150 knjižnic brez posebnih zaprek in potežkoč in ako se jih od teh v jubilejnem letu 1898. otvorite le dve tretjini, je sijajna prihodnost „Národnih knjižnic“ zagotovljena. Povprečno število udov posameznih knjižnic bi za začetek znašalo najmanj 50.

IV. Taktika učiteljstva pri ustanovitvi „Národnih knjižnic“.

Pri izbiranju môž za zaupni shod oziroma za pripravljalni in za društveni odbor se je treba v prvi vrsti ozirati na značajnost, razumnost in delavnost, v pomanjkanju teh pa na lastnosti kakor: častihlepnost, samoljubje, kmetski ponos in čast itd. Ljudje, ki se s svojim značajem, razumnostjo in delavnostjo odlikujejo, lahko z najboljšim uspehom delujejo za „Národne knjižnice“. Človek tudi često iz častihlepnosti itd. rad kaj dobrega stori, čemu bi se torej na to sicer nelepo, a vendar odpustljivo slabost v slučaju potrebe ne oziralo? Uporabljati je tudi tekmovanje za kmetski ponos. Izreki: „Naša fara ni tako uboga, da bi tega ne premogla, ona ne sme biti zadnja, ona mora biti prva, naši občani, farani se naj pred svetom izkažejo, da stvar dobro umejo“ itd., so že mnogemu učitelju pomagali pri sejah krajnih šolskih svetov in drugod doseči lepih uspehov. Jednaka taktika se bode tudi pri ustanovitvi knjižnic izkazala jako hvaležno.

Učitelj si naj nikar vsega dela ne nalaga. Pobiranje doneskov, nabiranje udov itd. naj prepusti drugim; osobito mnogo opreznosti je treba pri pobiranju doneskov, da se zaprečijo vsakojake neosnovane govorice. Ljudstvo je v denarnih ozirih najbolj občutljivo; zato se je te njegove Ahilove pete oprezno izogibati. Učitelj naj prevzame le referat, nadzorstvo in vodstvo društvene delavnosti, le v pomanjkanju sodelavcev je prevzeti vse breme. Važno je v javnem življenju postopati z ljudmi s posebnim ozirom na njihove lastnosti, tako, kakor se je v šoli ozirati na naravni razpoložaj otrok. Izogibati se je nepotrebnega naglaševanja zaslug učiteljstva za ustanovitev knjižnic, to vzbuja ljubosumnost in odpor. Delo se samo hvali, svoje zasluge si dajmo od drugih priznavati.

V. Koristi „Národnih knjižnic“.

Iz ustanovitve knjižnic izvirajo sledeče koristi:

A. Za národ:

1. Z uporabo dobrega čtiva se bode eminentno versko čuvstvo naroda varovalo pred pogubnim vplivom brezverstva, njegov družabni red pred pretečim krivim socializmom, se bode jačilo njegovo národno čuvstvo ter se čuvalo njegovo globoko ukoreninjeno dinastično čuvstvo.

2. Z uporabo knjižnic se bode povzpел slovenski narod do višje kulture, iz katere bode erpal moralno moč v vseh ozirih ter se mu bode po razumnem presojevanju utrdilo prepričanje, da neumorno delo in znanost ustvarjata blagostanje in moč, a brezdelo in neznanje pogubo.

3. Se povzdigne slovenska književnost; kajti vsaka dobra knjiga in vsak dober časopis dóbi že naprej toliko stalnih naročnikov, kolikor je „Národnih knjižnic“.

B. Za učiteljstvo:

1. Z ustanovitvijo predlaganih knjižnic se bode ugled in veljava učiteljstva pred izobrazanim in neizobrazanim narodom povišala.

2. Z ustanovitvijo knjižnic si bode slovensko učiteljstvo izboljšala svoje gnotno stanje; kajti merodajni činitelji in prosti narod bode z ozirom na zaslužno delavnost učiteljstva izven šole rad prisodil tudi primerno povišanje njegove plače.

3. Za svojo delavnost in upravo knjižnic si pridobi učiteljstvo za svoje učiteljske dome na leto povprečno najmanj po 2000 gld. stalnih dohodkov.

4. Vsa učiteljska književna podjetja, kakor: „Knjižnica za mladino“, „Pedagogiški letnik“, „Učiteljski Tovariš“, „Popotnik“, itd. dóbó toliko stalnih naročnikov, kolikor je knjižnic.

C. Za vse stanovce:

1. Kakor si bodo vsi drugi stanovci z ustanovitvijo knjižnic za letni donesek 1 gld. prihranili dosedanje večkrat visoke troške za knjige in časopise, tako bode tudi učiteljstvo mesto dosedanjih književnih izdavkov po 7, 8, 9, 10 do 20 gld. imelo na leto le po 1 gld. troškov za večji književni užitek.

VI. Gmotna prihodnost učiteljskih domov oziroma konviktov.

Učiteljski domi se nam dozdevajo biti na prvi pogled razkošje, toda, ako upoštevamo, da se življenske razmere učiteljstva na deželi vedno menjavajo in se bodo iste približno v 20 letih na toliko izpremenile, da bode vsakdo svoj pokoj raje užival v mestu nego na deželi; ako nadalje upoštevamo, da bode potujoče učiteljstvo v njih našlo ceno prenočevanje ter se v njih ustanovi konvikt za učiteljske sirote in stalna razstava učil, tedaj se nam to dozdevno razkošje pretvori v neobhodno potrebo. Pred nekoliko leti otvorjen hrvatski učiteljski dom, za katerega so si gospejini odbori s prireditvijo loterije pridobili velikih zaslug, ni ustvarjen niti približno na tako praktičnej podlagi in vendar

so si ga slabije plačani hrvatski tovariši podigli v kratkem času s prinosi po 100 in po 5 gld. in s pomočjo priznane darežljivosti hrvatskega naroda. Tudi slovensko učiteljstvo upa najti mnogo dobrotnikov; kajti pravila učiteljskih domov so tako sestavljena, da se slehernemu ustanovniku in dobrotniku izkaže od učiteljstva očitno neka primerna čast, česar ne nahajamo niti pri hrvatskem učiteljskem domu, niti pri katerem drugem društvu. (Glej § 224.) Slovenski narod šteje nekoliko mecenov, ki so se o raznih prilikah skazali velikodušne. Najmlajši teh, gospod J. Gorup na Reki, je povodom 40letnice cesarjevega vladanja daroval 110.000 gld. rente slovenskim dijakom na srednjih in visokih šolah ter 120.000 za višjo dekliško šolo v Ljubljani. Povodom 50letnice cesarjevega vladanja bode ta in morda še kateri drugi mecen zopet po kneževu obdaril naš narod in tudi učiteljstvo slovensko ne odide praznih rok, ako si bode z neumorno ustanovitvijo „Nár. knjižnic“ znalo pridobiti njihovo očitno priznanje in obrniti javno pozornost na svoje potrebe. A če se nam tudi ni zanašati na kneževe darove, si ipak lahko s čebelino delavnostjo postavimo v 10. letih prvi učiteljski dom, kakor kaže sledeči

Letni izkaz dohodkov Jubilejnega zaklada:

1. Od 2800 slov. učiteljev, učiteljic vseh dežel pristopi vsaj jedna četrtinga, t. j. 700 med ustanovnike z letnimi prinosi po 5 gld.	3500 gld.
2. Od ostalih pristopi kakih 600 med letnike à 1 gld.	600 „
3. 20 srednje- in visokošolskih učiteljev-ustanovnikov à 5 gld.	100 „
4. 200 neučiteljev-ustanovnikov à 5 gld.	1000 „
5. Polovica 5% letnih doneskov od 1200 „Národnih knjižnic“, računajoč za vsako le po 50 gld. letnih dohodkov	1500 „
6. Preostanek polovice 5% prejšnjih doneskov, ki se niso porabili za upravo „Národnih knjižnic“	500 „
7. 600 „Národnih knjižnic“ pristopi med ustanovnike po 5 gld.	3000 „
8. Vseh 29 učiteljskih društev pristopi med ustanovnike po 5 gld.	145 „
9. 130 naših posojilnic in hranilnic pristopi med ustanovnike à 5 gld.	650 „
10. Oporoke, darovi dobrotnikov in prijateljev ter podpore	500 „
11. Doходи različnih akademij, razstav, veselie itd.	1000 „
Vsota	12495 gld.

Po tem izkazu bi že v 8. letih bilo mogoče z glavnico 100.000 gld. pričeti z zgradbo učiteljskega doma, no, če se je vsak ta postavek morda za polovico pretiral, se polovica pretiranega zneska nadomesti s prireditvijo velike loterije in z izvenrednimi darovi, torej recimo v 10 letih, računajoč od leta 1898. naprej dospemo do prvega svojega učit. doma.

„Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača“; „Iz malega raste veliko!“ V smislu teh pregovorov so se razvijala vsa podjetja in društva našega naroda, kakor: Posojilnice, hranilnice, družba sv. Mohorja, vdovsko učiteljsko društvo v Ljubljani, ki je baje najbogatejše društvo te vrste v Avstriji, isto tako bodo nastali tudi naši učiteljski domi. Družimo se torej v podjetnem duhu k složnemu delu!

VII. Gmotna prihodnost Jubilejne samopomoči.

O jubilejnej samopomoči razpravljati se mi dozdeva odveč. Sklicujem se le na članek: „Pomagajmo si sami in Bog nam bode pomagal“, priobčen v 16. šte. „Popotnika“ leta 1895., na društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Oesterreichs ob der Eans“*), katero šteje sedaj nad 1000 udov in na društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“, katero šteje sedaj, ko se je pred nekoliko mesecev jedva ustanovil, že nad 200 udov. Iz pri-

*) Ustanovljeno leta 1889.

občernih pravil zadruge*) govori k nam nebeška boginja tovarištva in usmiljenosti! Družimo se torej v korist in blagor lastne krvi, za drage svojce!

* * *

S temi vrsticami bodi torej dokazano, da je predlagano organizacijo mogoče v smislu načrta priobčernih pravil izvršiti. Treba je le sloge in dobre volje. Pomislimo, da so se na svetu izvršile v najneugodnejših razmerah velikanska dela in podjetja, kakor n. pr. železnice itd. Njihovemu izumitelju J. Stefenonu je manjkalo vsakih tál za uresničenje, smatrali so ga za sanjača, a njegov izum za utopijo. Jednako se je godilo dolgo časa Kristofu Kolumbu in mnogim drugim učenjakom v stroki zvezdoznanstva, zemljepisja, ločbe, fizike, pedagogike itd. in vendar so premagali dozdevno nepremagljive ovire. Nepozabni vladika A. M. Slomšek je v svojem živem prepričanju o koristi čitanja dobrih knjig ustanovil mogočno družbo sv. Mohorja, akoprav so mnogi in mnogi dvomili o nje-nej prihodnosti. Isto tako je M. Vošnjak, oče naših posojilnic, v najbolj neugodnih raz-merah začel emancipovati naš narod od ptuje glavnice, kar se mu je do cela posrečilo. Poglejmo državnike, kako znajo z modrimi načrti različnih organizacij pridobiti državi novece, a strankam korist (n. pr. minister Dunajevsky in poštne hranilnice). Nerazsodni ljudje, ki se niso nikoli pečali s študijami podjetij ter niso s svojim umom pogledali globlje v tajnosti organizacijskega razvoja, so vselej dvomili o vsakem podjetju, da, sma-trali so ga za blaziranost, sanjarijo, utopijo itd., a izumitelje za blazirance, sanjače in pretirane optimiste. In glejte, delo optimistov je rosilo blagor, njihovo znanje pa moč po pregovoru: V delu je blagor, v znanju je moč in audacem fortuna juvat = hrabremu pomaga sreča. Naše podjetje se reakcijam človeštva niti primerjati ne da, a vendar je ono za naš narod veliko kulturno delo, katerega moremo izvršiti le kot optimisti; kajti ako izvršimo le jedno desetino svojega namišljenega dela, smo ustvarili narodu in sebi nekaj pozitivnega, kar vzraste sčasoma v veliko dobroto.

Optimizem ustvarja delo, pesimizem pa ga ovira in je sam v sebi impotenten. Pesimisti še niso nikoli ničesar ustvarili, pač so v svojej negativnosti imeli za vsako delo takoj uničevalen izgovor: „To ni mogoče, to ne gre, to je pretiranost, sanjarija, utopija“ itd. Oni torej že v mislih uničujejo, kar bi se v istini dalo vsaj deloma izvesti.

Razumnost, razsodnost in stvarno proučevanje slovenskega učiteljstva jamči za go-tovost, da bode isto v zadevi ustanovitve „Národnih knjižnic“, učiteljskih domov oziroma konviktov in Jubilejne samopomoči stopilo v kólo optimistov s prepričanjem, da ne mo-remo s svojo organizacijo ničesar zgubiti, temuč le pridobiti in koristiti narodu in sebi. Reorganizacija „Zaveze“ sili danes jednako plamenu pri vseh oknih goreče zavezine bajte na dan. Na delo torej, da si na njenem dosedanjem prostoru postavimo krasno palačo — preosnovano Zavezo — v ponos, čast in korist učiteljstva ter milega naroda!

Glavnemu zborovanju „Zaveze“ se predlagajo v vsprejem sledeči stavki:

1. Slovensko učiteljstvo se smatra kot celoto s svojim delovanjem v šoli in izven šole za častitim duhovništvom za najvažnejši kulturni činitelj slovenskega naroda.

2. Slovensko učiteljstvo želi in hoče svojo šolsko in izvenšolsko delovanje v okviru šolskih zakonov in v okviru organizacije „Zaveze“ vsprejemno z delovanjem častitega duhov-ništva in v slogi posvetiti v prosep kulture svojega naroda.

3. Delovanje slovenskega učiteljstva v šoli je urejeno z različnimi državnimi in deželnimi šolskimi zakoni, svoje doslej še neurejeno izvenšolsko delovanje hoče ono v

*) Pravila Jubilejne samopomoči slov. učiteljstva so izdelana po pravilih imenovanih dveh društev, tako, da se je v njih z ozirom na naše razmere mnogo prirojilo, dodal se je mnogi, a izpustil med mnogimi onimi tudi paragraf, vsled katerega mora sleherni ud povrh navadnih prinosov začetkom sleher-nega leta vlagati tudi po 1 gld. v rezervni zaklad.

lastnem področju organizovati tako, da bode v smislu koncentracije podrejeno višjim zavezinim načelom, ki ustrezajo koristim naroda, domovine, države, prevzvišene vladarske hiše in učiteljskega stanú.

4. Takej organizaciji ustreza najbolje preosnovitev „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v smislu, da se naj v njej sredotočijo *a)* vsa slovenska učiteljska društva, *b)* vse na oslavo 50letnice cesarjevega vladanja ustanovljene „Národne knjižnice“, *c)* Jubilejna samopomoč slovenskega učiteljstva in *d)* Jubilejni zaklad za ustanovitev učiteljskih domov in konviktov.

5. Za predlagano organizacijo se smatra 50letnica cesarjevega vladanja za najvrednejši in najugodnejši čas.

6. Slovensko učiteljstvo priznava vse koristi te organizacije, ki so našteje v predídočej razpravi v oddelku „Koristi Národnih knjižnic“ in vse one, ki izhajajo neposredno ali posredno iz Jubilejne samopomoči in iz Jubilejnega zaklada za ustanovitev učiteljskih domov in konviktov.

V vsprejem se predlagajo nadalje sledeči predlogi:

1. V „Popotniku“ priobčeni načrt pravil preosnovane „Zaveze“ se vsprejme „en bloc“ s pooblastilom, da ga sme poročevalec v nebistvenih delih izpremeniti, oziroma popraviti, v nasprotnem slučaju se naj ves načrt odstopi ali zavezinej delegaciji ali posebnemu odboru, sestoječemu iz 30 od glavnega zbora „ad hoc“ izvoljenih članov*), da jih v posebnej seji ali takoj po glavnem zboru „Zaveze“ ali najpozneje tekom jednega meseca prikroji.

2. Upravi „Zaveze“ se naroča predložiti pravila preosnovitve „Zaveze“ predpisanim načinom in potem visokej centralni vladi najpozneje do meseca listopada 1896. v potrdilo.

3. Dne 19. in 20. velikega srpana leta 1896. pri glavnem zboru „Zaveze“ v Opatiji zbrano učiteljstvo naroča upravi „Zaveze“ pozvati v imenu glavnega zbora vsa učiteljska društva in sploh vse slovensko učiteljstvo k složnemu jubilejnemu delovanju, kakor tudi narod k sodelovanju ustanovitve „Národnih knjižnic“ in učiteljskih domov.

(Konec pravil:)

§ 246.

Upravni odbor oziroma direktorij

a) mora vsprejeti v zádrugo v smislu §§ 239. in 240. zglašene in

b) sme vsprejeti ali odkloniti v smislu §§ 241. in 242. zglašene učne moči.

Odklon se sme izvršiti z navajanjem ali brez navajanja uzroka. Z odklonom se vrnejo prošniku vplačani zneski.

§ 247.

Prošnje za vsprejem je ravnati na Zavezo a vložiti pri pristojnem okrajnem učiteljskem društvu, katero uraduje, kakor je v § 145. omenjeno.

§ 248.

Učne osebe, katere so za časa potrdila teh pravil prekoračile 45. leto svoje starosti, se sprejmó v zádrugo le tedaj, ako doneske svojih mlajših tovarišev izjednačijo s tem,

da vplačajo povrh zadružnih prinosov	
še	15 gld. ali 30 kron
50letne učne osebe po 22-5	„ „ 45 „
55 „ „ „ „ 30	„ „ 60 „
60 „ „ „ „ 50	„ „ 100 „

Ti zneski se smejo plačevati v obrokih, katere določi upravni odbor oziroma direktorij Zaveze.

§ 249.

Vsprejeti dobé vsprejemno listino, predvideno z opazko:

„Ta listina se ne more niti zastaviti, niti rubiti“ in poštno položno knjižnico.

§ 250.

Iz zádruge se lahko izstopi v vsakem času. Izstop je vedno pismeno naznaniti ali pristojnemu okrajnemu učiteljskemu društvu ali naravnost Zavezi. Izstopli zadružnik se molcé odreče vsem pravom zadružnikov.

*) Za 29 učiteljskih društev po 1 in podpisanega poročevalca.

§ 251.

Izstopli oziroma v smislu § 256. izključeni združniki morajo doplačati vse zaostale doneske ter se smejo k temu sodnijskim potom siliti.

§ 252.

Izstopli oziroma izključeni združniki morejo znova pristopiti, ako doplačajo toliko članarine v vsemi pristojbinami, kolikor slučajev smrti se je od časa njihovega izstopa ali izključenja primerilo.

D. Dolžnosti združnikov.

§ 253.

Združniki vplačajo z vstopom:

- a) 50 kr. pristopnine.
- b) 1 gld. članarine za prvi slučaj smrti.
- c) 20 kr. za združno posloводство osobito za troške korespondence.
- d) 30 kr. za tiskovine, kakor: prijavnice, vsprejemne listine, pošne položne knjižice itd.

§ 254.

Po smrti jednega združnika so vsi ostali združniki v najstrožjem smislu dolžni, najdalje tekom jednega meseca po smrti, katera se razglasi v zavezinem glasilu, vposlati naravnost Zavezi 1 gld. = 2 kroni za prihodnji slučaj smrti in 15 kr. za združno posloводство oziroma korespondenco. Ta obrok se ne sme z nobeno izjemo prekoračiti.

§ 255.

Ako se slučajji smrti ponavljajo pogosto drug za drugim, je treba te zneske na poziv direktorija Zaveze doposlati v 14 dneh oziroma tudi v 1 tednu po smrti, objavljenej v zavezinem glasilu.

§ 256.

Združniki, kateri v teh obrokih ne vplačajo dolžne članarine s pristojbinami vred, se po brezuspešnem trikratnem pismenem, priporočeno dostavljenem opominu v navadnih razmerah v vsakokratnih presledkih po 14 dni, a v nujnih slučajjih po 1 teden, od direktorija Zaveze izključijo iz zdruge ter zgubé vsa prava združnikov. Odplačila za zaostalo članarino se ne dovoljujejo v nobenem slučaju.

§ 257.

V § 254. označeno pristojbino za združno posloводство oziroma korespondenco v iznosu po 15 kr. sme delegacija znižati, ako se izkaže prebitek v poslovodstvu.

§ 258.

Vplačila pri pristopu vsprejemajo okrajna učiteljska društva. Vplačila po vsprejemu v zdruge se pošiljajo vedno brez izjeme naravnost Zavezi.

E. Pravice združnikov in njih svojcev.

§ 259.

Vsak združnik uživa pravo po pristojnih učiteljskih društvi nadzorovati upravo za druge jubilejne samopomoči (§ 281).

§ 260.

Po smrti združnika se brez ozira na način njegove smrti najdalje v jednem mesecu po vsprejemu uradnega mrtvaškega lista in združne vsprejemne listine njegovim svojem od zavezinega direktorija izplača brez odtegljejev, izvzemši poštnino, tolikokrat po 1 gld. (2 K), kolikor šteje zdruge udov in sicer imajo pravo do te podpore pri zakonskih le:

- a) Udova združnikova oziroma udovec združnice.
- b) Otroci.

Pri nezakonskih pa one osebe, katere združniki pri svojem pristopu označijo v prijavnici ali kadar si bodi pozneje v posebnem dopisu, podpisanem od dveh prič s polnim značajem.

§ 261.

Ako se združnik oziroma združnica po izvršenej prijavi dediča oženi oziroma omoži, se prijava sama po sebi razveljavi ter stopi v pravo do uživanja podpore druga zakonska polovica oziroma otroci.

§ 262.

Dedič uživa po smrti združnika pravo, pregledati ali osebno ali po katerem pooblaščenem pravnem zastopniku imenik združnikov pri upravi Zaveze. V prvem slučaju se mu imenik predloži le tedaj, ako dokaže s katerim si bodi uradnim dokumentom svojo istost (identito) ali ako ga

spremi upravi dobro znana oseba, v drugem pa, ako pravni zastopnik predloži dotično pooblastilo.

§ 263.

Ako ni nobenih dedičev oziroma ako se od dedičev nikdo ne oglasi, pripade vsa dediču določena gotovina v rezervni zaklad.

§ 264.

Sorodniki zádužnika nemajo prava do podpore, ako niso od njega za dediča prijavljeni.

§ 265.

Odstop ali cesija zádužnikovim dedičem pripadajoče podpore ni mogoče ter se ista tudi ne more rubiti.

§ 266.

Zádužniki, kateri se radi nesposobnosti službovanja začasno ali stalno upokojijo ter dobé ali odpravnino ali manj od 300 gld. pokojnine, se smatrajo še nadalje za zádužnike z vsemi pravicami, ako nemajo nobenega drugega zaslužka, ne da bi jim bilo treba v tem času izvrševati v § 254. določena vplačila. Ako vstopijo ti zádužniki znova v učiteljski urad ali v katero drugo službo, so zopet dolžni od tega časa naprej izvrševati podporna vplačila.

§ 267.

Ako ne more zádužnik vsled mobilizovanja c. in kr. vojske svojih dolžnosti do zádruge izvrševati, se ne izključi iz zádruge, temveč se v slučaju njegove smrti izplača dediču podpora z odtegljejem zaostalih vplačil. Pri povratku iz c. in kr. vojske je zádužniku doplačati vsa zaostala doplačila najedenkrat ali z dovoljenjem direktorija Zaveze tudi v primernih obrokih.

§ 268.

Iz učiteljstva izstopli ali odstavljeni zádužniki ostanejo tako dolgo v zádrugi, dokler izvršujejo svoje dolžnosti do nje.

F. Uprava.

§ 269.

Zádruga Jubilejna samopomoč slovenskega učiteljstva se upravlja:

a) po upravnem odboru oziroma direktoriju Zaveze,

b) po zavezni delegaciji,

c) po posebnem generalnem nadzorniku.

§ 270.

Generalni nadzornik je poročevalec zádruge v upravnem odboru, delegaciji in v glavnem zboru Zaveze. On opravlja vse zádužne agende, podpisuje s predsednikom Zaveze važnejše zádužne listine, druge navadne dopise, podpisuje sam v imenu zádruge, nadzoruje blagajniško knjigo in blagajnico, vodi opravični zapisnik, sestavlja zádužno kroniko, troškovnik itd. ter rabi naslov: „Generalno nadzorništvo Jubilejne samopomoči slov. učiteljstva“.

§ 271.

Generalnim nadzornikom more biti od delegacije izvoljen le zádužnik Jubilejne samopomoči.

§ 272.

Zavezin blagajnik vodi zádužno blagajnico in račune, katere je koncem slehernega leta priobčiti v zavezinem glasilu.

§ 273.

Računi uprave „Jubilejne samopomoči“ se vodijo natančno v smislu § 79.

§ 274.

Upravni odbor Zaveze predloži zádužne račune delegaciji, katera jih po pregledu odobri ali ne odobri.

§ 275.

Koncem slehernega meseca se nabrana svota zavezine Jubilejne samopomoči vloži v denarni závod.

§ 276.

Obresti vložene glavnice se stekajo v rezervni zaklad zavezine Jubilejne samopomoči.*)

§ 277.

Odpoved in vzdigovanje glavnice iz denarnih závodov spade v neomejeno področje direktorija Zaveze. Odpoved je le tedaj pravomočna, ako nosi zavezin odtisek s podpisi vseh članov direktorija. Isto tako se odpovedana glavnica dvigne iz denarnega závoda v prisotnosti vseh članov direktorija ter se izroči isto tako svojemu namenu.

*) S tem § se točka 4. § 174. razveljavi. Pis.

§ 278.

Ako se za časa vojske, razsajanja kužnih bolezni ali tudi inače slučajji smrti ponavljajo pogosto drug za drugim, ali če v potrebi izplačila ni toliko gld. (K) zbranih, kolikor šteje zadruga udov, sme direktorij za popolno izplačilo podpor uporabljati rezervni zaklad. Pozneje vplačana članarina združnikov se mora potem vložiti v rezervni zaklad. Ako ni rezervnega zaklada, sme direktorij najeti posojilo, katero se amortizuje s pozneje vplačano članarino nemarnih združnikov.

§ 279.

Vso upravo zavezine Jubilejne samopomoči vodi upravni odbor Zaveze, kateri jo sme neomejeno poveriti direktoriju. Upraviteljem ne pripada za trud iz blagajne Jubilejne samopomoči nobena nagrada, ista se jim sme od delegacije nakazati iz zavezine blagajnice.

§ 280.

Okrajna učiteljska društva so stalni sopolnočniki združne uprave. Ona opozarjajo novo stalno nameščene učne osebe svojega področja na združno, jih vabijo k pristopu, nabirajo združnike, posredujejo za njihov vsprejem, dopošiljajo Zavezi prijavnice, pristopnino, članarino itd., izročajo vsprejetim „vsprejemne listine“, pravila itd., vodijo natančen zapisnik združnikov svojega okraja ter izvršujejo sploh vsa združna opravila, katere narekuje združna potreba.

§ 281.

Vsako okrajno učiteljsko društvo je opravičeno po posebnem delegatu, kateremu se je pri blagajniku izkazati s potrebnim certifikatom, pregledati kadar si bodi združne blagajnične in druge knjige. Izsledke takega kontrolnega pregledovanja je vselej objaviti v društvenem glasilu.

G. Rezervni zaklad.

§ 282.

V rezervni zaklad se stekajo:

1. Prostovoljna preplačila združnikov.
2. Eventuelni prebitek pristopnin, pristopnin za poslovodstvo, korespondenco, tiskovine itd.

3. Obresti v denarnih závodih naložene glavnice Jubilejne samopomoči.

4. Darovi, volila itd.

5. Dedičem določena podpora, ako se teh nikdo ne oglasi, ali ako se je prostovoljno odrekó.

§ 283.

Rezervni zaklad je nedotakljiv. Uporabljati ga sme direktorij le v namen in v slučajih, navedenih v § 278.

H. Sedež.

§ 284.

Sedež zavezine zadruge Jubilejne samopomoči je identičen s sedežem Zaveze slov. učiteljskih društev.

I. Izprememba pravil.

§ 285.

Izprememba pravil zadruge „Jubilejna samopomoč“ spada v področje delegacije in sicer se sme izprememba pravil le tedaj djati na dnevni red delegacije, ako ste se prej dve tretjini zavezinih učiteljskih društev pisмено izrekli za izpremembo. Izprememba pravil je v delegaciji le tedaj vsprejeta, ako glasujete za njo dve tretjini pričujočih delegatov.

§ 286.

Z izpremembo teh pravil se smejo dolžnosti na podlagi teh pravil pristoplih združnikov zmanjšati, njihove pravice pa ostanejo neokrajšane do smrti.

J. Razpust zdruge.

§ 287.

Zdruge „Jubilejna samopomoč“ se razpusti le vsled sklepa posebnega, od upravnega odbora Zaveze sklicanega občnega zbora združnikov in sicer je razpustni sklep le tedaj veljaven, ako se je vsaj polovica tačasnih združnikov zborovanja vdeležilo in ste od teh dve tretjini za razpust glasovali.

§ 288.

V slučaju razpusta se združnikom vrne, od njih za prihodnji slučaj smrti vplačana svota. Rezervni zaklad pa pripade na korist zavezine „Jubilejnemu zakladu za ustanovitev učiteljskih domov“; ako tega ni,

se zgodi z rezervnim zakladom to, kar skle-
nejo pričujoči združniki z dvetretinsko
večino.

* * *

Vseobči dodatek k priobčenim pra-
vilom. *)

§ 289.

Člani upravnega odbora so opravičeni
zahtevati, da se jim iz zavezne blagajne
povrnejo potni troški, prouzročeni v službi
Zaveze.

§ 290.

Delegacijinega zasedanja se sme vde-
ležiti kot gost vsak član Zaveze.

§ 291.

Posamezna učiteljska društva lahko
vsled društvenega sklepa z ozirom na pri-
hranjenje potnih stroškov izvolijo mesto več
le po jednega delegata, kateri ima v de-
legaciji toliko glasov, kolikor bi bilo društvo
inače delegatov odposlalo. Tak pooblaščen
delegat mora vselej delegacijskemu pred-
sedništvu predložiti posebej v to svrhu
izdano s številom glasov označeno nekole-
kovano društveno pooblastilo. Delegat brez
pooblastila ima vedno le jeden glas.

§ 292.

Delegatom pristojna pravo v slučaju
dvomljivosti zahtevati glasovanje po imenih.

§ 293.

Večje in zamotane razporne zadeve spa-
dajo v razsodbo upravnega odbora Zaveze,
ako zadevajo člane odbora, jih razsodi
delegacija.

§ 294.

Pojem „učitelj“ se v vseh §§ zavezinih
pravil nanaša na moške in ženske uštevši
katehete, učiteljice ženskih ročnih del in
profesorje vseh šol.

Dopolnila in popravki priobčenih pravil Zaveze od § 1. do konca.

k § 4.

Po vejici v 3. vrsti se naj glasi: . . . in
sicer najprej za vso slovensko učiteljsko
jednega, a pozneje po jednega za vsako
kronovino posebej, da bodo udje itd.

*) Ti dodani §§ se v novem natisu uvrsté vsak
v svoji pristojni oddelek ter se števila §§ v tekočem
redu spremené.

k § 8.

Tretja vrsta se dopolni tako: . . . po
posebnem od delegacije izvoljenem pedago-
giškem odboru . . . itd.

k § 9.

Tretja vrsta se dopolni: . . . njeno
vodstvo po dotičnem okrajnem učiteljskem
društvu ali tudi po posebnem od delegacije
izvoljenem razstavnem odboru.

k § 24.

Besede: . . . „in učiteljski domi“
v 4. vrsti od konca, se izpusté.

k § 26.

Četrta vrsta točka f se dopolni: „ . . .
okrajni knjižnični nadzornik s pravico de-
legatov . . . “ ter se besede: . . . „kot po-
sebni delegat itd.“ do konca popolnoma
izpusté.

k § 30.

Ta § se naj v drugi vrsti glasi tako:
„ . . . katere voli delegacija tako, da do-
loči ona urednika društvenega glasila in
generalne nadzornike „Narodnih knjižnic“,
„Jubilejne samopomoči“ in „Jubilejnega
zaklada“, ostale funkcionarje pa voli odbor
izmed sebe.

Funkcionarji upravnega odbora so:

1. predsednik.

itd. itd.

k § 34.

V zadnji vrsti je tiskarna pred besedo
„sklepčen“ izpustila besede: „ . . . niti upravni
odbor . . . “

k § 64.

Koncem četrte vrste se naj glasi: „Oni
so dolžni v delegaciji staviti a) itd.

k § 68.

Začetkoma 3. vrste se naj uvrsti pasus:
„v zadevah „Narodne knjižnice“ pošiljati
razven itd.“.

k § 74.

se pridruži točka 7.: „Bilanca vsega za-
vezinega prometa v vseh oddelkih.“

§ 83.

Točka a) se naj glasi: „Po trije člani
v Zavezi stoječega učiteljskega društva,
ako so svoj predlog pismeno in s podpisi
pravočasno izročili jednemu delegatu svojega
učiteljskega društva.

k § 92.

Začetek se glasi: „Vrhovna uprava itd.“

k § 119.

K koncu se dostavi: „... raz poslopja, v katerem je nameščena „Nar. knjižnica“, se obesi zastava žalostinka pri navadnih

umrlih članih skozi tri dni, pri zaslužnih in imenitnih pa skozi osem dni.

„Pri Sv. Lenartu nad Laškim trgom v dan slovanskih blagovestnikov sv. bratov Cirila in Metoda.“

Radoslav Knaflič, nadučitelj.

Slovstvo.

Novosti.

„Andersenove pravljice za mladino“. Izbral in poslovenil Fran Nedeljko. V Ljubljani, 1896. Založil J. Giontini. Tisk Rud. Milic-ove tiskarne. Str. 136. Andersenove pravljice so znane po vsem svetu in so se preložile malone že na vse evropske jezike. Prelagatelj je s srečno roko odbral najboljše ter ž njimi naši mladini gotovo ustregel. Knjižica, obsežajoča 16 pravljič, je jako lična in je okrašena z več lepimi, mnogobarvnimi slikami. Trdo vezan izvod velja 50 kr., po pošti 55 kr. Toplo jo priporočamo!

„Knjižnice za mladino“ izšel je te dni 19. snopič s to-le vsebino: „Slavoj in Ljudmila“. Milosrdna brat in sestra. Zbirka kratkočasnih in poučnih pogovorov o živalih. Slovenski mladini nabral in priredil Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. — Cena 25 kr. — Ker se leto nagiba že proti koncu in gosp. izdajatelj naše „Knjižnice za mladino“ še vedno toži o premajhnem številu naročnikov, primorani smo zopet klicati: Tovariši! vzdramite se! naročujte in naročujte, da obvarujete podjetje, katero se je ravnokar začelo duševno kaj lepo razvijati, gmotnega pogina.

Listek.

Iz planinskega raja.

III.

O luninem svitu.

„V Opatijo, — Opatijo, — avstrijsko Nizzo! — Krasna ideja Zavezinega odbora!“ —

„Da, krasna ideja, ki požre lepo vsotico. Na meni, Bogomiri in Cirilčku, naj pa obleka sama od sebe raste.“

„Prav primeren govor za glavni zbor bi bil: Napredek slovenskega naroda v vzgoji. — Vse za naš rod, vse za našo milo slovensko mladino!“ —

„Le vse dobro za narod, za druge ljudi. Učitelji ste samo za dobroto naroda, le čakajte, skoraj vas bode konec same te dobrote. Kje neki v vseh božjih zakonih stoji zapisano, da mora človek drugim dobiteljše biti, nego sebi in svojim rodnim ljudem. Za to pa ne skrbiš, da bi prišli iz tega „zaplankanega sveta“, da bi se naša Bogomira in Cirilček čemu priučila. Dobro, naj gresta kozle, kostrune in čunke past!“

„Plameneč poziv v „Popotniku“ slovenskemu učitelstvu, da se v obilnem številu snide v Opatiji!“ —

„Plameneč, žareč, goreč, žgoč, topel, priduševalen, gorak ali mrzel, kakor hočeš. Kaj imaš od tega? Sama nervoznost se te je polotila od „Popot-

nika“. Nobena dišava ti ni ljubša, nego duh tiskarskega črnila v „Popotniku“. Dobro, kupim ti ga steklenico, ter predložim vsak dan namesto juhe na mizo. Navohaj se ga, da ti ne bode treba čakati za „Popotnik“, ki niti nagrad več ne razpiše.“

„Izvrstna razprava bi bila tudi: Zahteve slovenskega učiteljstva nasproti Kielmanseggovim „pasjim torbam za učitelje“, seveda s primerno resolucijo.“

„Resolucije in zopet resolucije, drugzega ne znate sklepati. A za resolucijo je treba tudi resolutnosti, resolutnosti, a te vam največ manjka.“

„Praksa učiteljska — — — —“

„Že zopet ta praksa učiteljska. Ponašate se s svojo šolsko praktičnostjo, o katerej pišete ogromne referate pri uradnih konferencijah, kakor bi vsi hoteli postati nadzorniki. Smešno in žalostno! Od „zgoraj“ že vam nakladajo dosti bremen, potem pa si jih še sami izmišljujete; česar ta ne vé, pa drugi pové, češ, glejte „višja gospoda“, jedno ramo imamo še vedno prazno in ah, vaše breme je tako sladko!“

„Učitelj mora biti povsod cel mož!“ —

„O, seveda, povsod cel mož, samo doma v družini ga pa še polovice ni. Vedno zijate po idealih, po zvezdah; po kamenju pa, ki je pod vašimi nogami, se ne ozirate, zato tudi pada v učiteljskem

stanu družina za družino. Zakaj niste nas učiteljskih soprogo pozvali k zadnjemu občnemu zboru štajerskih učiteljev v Gradec? Me bi bile stavile nastopno resolucijo: Soproga vsakega kandidata, bodi si za deželni ali državni zbor, mora poprej pri učiteljskih soproгах najmanj 3 mesece praktimirati, da bo videla, s kako umetnostjo je treba rešiti vsakdanji jedilni list za mnogoštevilno učiteljsko družino, ko včasih najpotrebnejše stvari primanjkuje. — A me bi bile tudi toli resolutne, da bi se resolucija izvela, sicer — — izpraskamo jim oči. Da werden Weiher zu Hyänen!¹⁴

„Ne vem, kako čem potovati, peš ali z vlakom? Naj bo, z vlakom, s seboj čem imeti tudi ženo. Sirota, saj še ni videla drugega morja nego žaljo lužo, in ni slišala drugega koncerta, kakor le žalje regljanje v tem „zaplankanem svetu“.“ —

„Ah, zlati moj možiček, za to krasno idejo dobiš krepek „lahkonoč—poljubek“. Z obleko še

nisem tako pri kraju in Bogomira in Cirilček tudi ne — — —. Ah morje, morje, morje! — Opatija! — Nizza! — Zaveza! — Krasna — ideja!¹⁵ — — —

Kaj neda mičen duetto učiteljske zakonske dvojice. Na učitelja—soproga, na njegove možgane namreč, deluje mesečina in v nočnem spanju sanja glasno o nameravanem potovanju v Opatijo. Žena njegova pa še bedi v svoji postelji in odgovarja mrmrajoč na njegove izjave, kakor smo slišali. Slednjič umolkneti, luna pa z vsem svojim sijajem obseva dvojce srečnih sanjajočih glav. Celo luni se dobro zdi, da se kar na široko smeji tam na visokem z zvezdami posutem nebu. Učiteljevi soprogi pa še vedno blodi po glavi srečna misel na potovanje in vsa blažena ponavlja v spanju besede:

„Morje, morje, morje! — Opatija! — Nizza! — Krasna — ideja!“

— — — — —
Svantevidsky.

Društveni vestnik.

Iz ljutomerskih gor. (25letnica ljutomerskega učiteljskega društva). Res, srečo je imel odbor ljut. uč. društva, da je izbral 11. dan mes. junija za društveno slavnost, katere se je vršila pri najlepšem vremenu. Pohiteli smo društveniki iz ljutomerskega in izletniki iz ormoškega in gornjeradganskega okraja že zgodaj čez prelepe ljutomerske gorice in čez rodovitno mursko polje v prijazni trg Ljutomer, veseleči se lepega jasnega jutra, ki nam je oznanjalo krasen dan.

I. Krog 9. ure zjutraj bilo je v čitalnični dvorani pri g. Sršenu, — kjer smo se zbrali k tečnemu zajutreku, — že živahno; drug drugega smo radostno pozdravljali in videti je bilo samih veselih obrazov.

II. Po kratkem odmoru podali smo se ob 10. uri v prostorno dekanijsko faro cerkev — kjer je že bilo zbrano mnogo odličnega občinstva — k slovesni sv. maši, katero je v svoji prijaznosti račil obvršiti za vse žive in mrtve društvenike domači gosp. kaplan Ozmec s asistenco domačega in miklavškega gg. kaplana Brgleza in Plepeleca (vsi ti trije gg. veroučitelji so člani ljut. uč. društva). Petje je oskrbel mešani zbor ljut. pevskega društva, kateri je s pomočjo vrlih učiteljev-pevcev izborni pol Belar-jevo mašo.

III. Po dokončani lepi cerkveni slovesnosti podali smo se na šolski grič v Frane-Jožefovo šolo, raz katero je vihrala velikanska cesarska zastava ter pozdravljala dolgo vrsto korakajočih udeležencev slavnostnega zborovanja, katero se je vršilo v telovadnici, ki je bila primerno slovesnemu činu lepo ozaljšana z zelenjem, krasnimi cveticami, podobami presvitl. cesarja, ces. namestnika, dež. šolsk. nadzornika, slov. pedagoga Slomškega, našega rojaka-učenjaka

viteza Mikloziča in drugih slavnihi pedagogov, kakor tudi z deželnimi grbi in z letnima številčkama 1871—1896. Na vsaki strani predsednikovega odra so bili pripravljeni sedeži za odlične častne goste, med kojimi so nas počastili ti-le gospodje: uradni voditelj ljut. okr. glavarstva c. kr. namestnijski tajnik pl. Supančič, okr. šolski nadzornik Ranner, dekan Skuhala, župnik Šostarič, veroučitelji Frangež, Vojsk, Plepelec, Ozmec in Brglez, načelnik ljut. okr. zastopa in kr. šol. sveta, Kukovec, člani okr. šolskega sveta ljut., dr. Rosina, Sršen in Mursa, okrajni zdravnik dr. Mihalič in ravnatelj Lapajne iz Krškega (takrat bivajoč s svojo hčerko-učiteljico v Ljutomeru na dopustu). Iz učiteljskega je bilo navzočih vseh 27 članov ljutomerskega in 18 članov ormoškega učiteljskega društva, 4 učitelji iz gornjeradganskega in 1 učiteljica iz ptujskega okraja, skupaj 50 učiteljskih oseb, med temi 14 učiteljic.

IV. Točno ob 11. uri zapoje učiteljski pevski zbor Hladnikov „Pozdrav“. Potem pa predsednik ljut. uč. društva, gosp. nadučitelj Robič, zborovalce nagovori nekako tako-le: „Veselslavna gospoda! Častito učiteljstvo! Prijetna naloga mi je, otvarjati slavnostno zborovanje ljut. uč. društva, katero danes proslavlja 25letnico svojega obstanka, sicer brez vseh šumečih zunajnostih, a vendar dostojno.

Vesela dolžnost mi je, pozdravljati vse častite udeležence naše jubilejne slavnosti: društvenike domače in bivše, kakor tudi vse častite goste od blizo in daleč. Prav spoštljivo pozdravljam naše odlične častne goste; oni odlikujejo našo jubilejno slavnost s svojo drago nam prisotnostjo in to prisotnost smemo smatrati kot dokaz njihove blagonaklonjenosti našemu društvu, oziroma učiteljstvu.

Dalje na strani 241.

Račun

"Zaveze slovenskih učiteljskih društev" za VIII. upravno leto 1896.

Tek. št.	Ime društva	izveštnik	izveštnik	Vplačalo za			Opomba
		izveštnik	izveštnik	1894	1895	1896	
A. Doholki.							
1	Brezice: Učiteljsko društvo za brež. in sevn. okraj . . .	28	2	—	—	—	Premalo so kr.
2	Kozjansko učit. društvo . . .	23	—	—	—	4-60	
3	(celje: 1. Učiteljsko društvo za celjski in laski okraj . . .	57	—	—	—	10-60	
4	2. Savinjsko učit. društvo . . .	15	—	—	—	3—	
5	3. Šmarjsko učit. društvo . . .	22	—	—	—	4-40	
6	4. Gornjevraško učit. dr. . .	14	—	—	—	2-80	
7	5. Korojsko učit. društvo . . .	—	—	—	—	—	
8	Črnomeljsko učit. društvo . . .	—	—	—	—	6-80	
9	Goriško učit. društvo . . .	72	—	—	—	14-80	
10	Kamniško učit. društvo . . .	31	—	—	—	6-40	
11	Kopersko učit. društvo . . .	10	7	—	—	5-60	
12	Kranjsko učit. društvo . . .	31	14	—	—	2-70	
13	Krško: Pedagoško društvo . . .	578	6	—	—	7-50	Knjig za 30 gld.
14	Ljubljana: Slovensko uč. društvo . . .	—	—	—	—	—	
15	Ljutomerško učit. društvo . . .	25	—	—	—	4—	
16	Latijško učit. društvo . . .	—	—	5-60	—	5-60	
17	Logaško učit. društvo . . .	—	—	8-40	—	8-40	
18	Maribor: 1. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico . . .	45	—	—	—	—	
19	2. St. lenartsko učiteljsko društvo . . .	—	—	10—	—	—	
20	3. Slovenskebištriško uč. društvo . . .	—	—	—	3-40	—	
21	Novomeško učit. društvo . . .	24	1	—	—	—	
22	Ptuj: 1. Pruiško učit. društvo . . .	36	—	—	7-90	—	
23	2. Ormoško učit. društvo . . .	56	3	—	—	3—	
24	Postojnsko učit. društvo . . .	22	6	—	5—	5—	
25	Radovljiško učit. društvo . . .	30	1	—	—	6—	
26	Sežansko učit. društvo . . .	37	6	—	—	8—	
27	Slovenjegraško učit. društvo . . .	43	—	—	—	8-70	
28	Šaleško učit. društvo . . .	—	—	—	1-20	2-40	
29	Tolminsko učit. društvo . . .	—	—	—	2-60	—	
30	Volosko učit. društvo . . .	42	8	0-40	9-40	7-50	
Skupaj		6—	84-80	91-00			

1	Primankljivi od leta 1895	24	75
2	Cirilovi tiskarni v Mariboru za ponatis "Podpirajmo knjižnico za mladič"	8	—
3	Gospodu A. Gradščniku za telegram na kabinetno pisarno l. 1895	1	10
4	" Sr. Magolita v Celju za risanje diplomov	10	—
5	" Drag. Hribarju v Celju za tiskanje "Vsporeda za VII. skupščino v Novem mestu	11	40
6	Gospodu Fr. Kosebku poimno v Celje leta 1895	2	80
7	" A. Porekarnju na zaostrali poimni	10	—
8	" L. Jelencu za upravne stroške . . .	17	10
9	Upravni stroški blaginjskega . . .	2	14
10	St. lenartsko učiteljsko društvo gosp. J. Lapajnetu . . .	3	40
Skupaj		90	69

V St. Juriju pri Kranju, dne 6. avgusta meseca 1896. l.

A. Doholki . . .	181 gld. 80 kr.
B. Troški . . .	90 " 69 "
Prebitok . . .	91 gld. 11 kr.

L. Jelenc l. r.,
predsednik.

Fr. Luznar l. r.,
blaginjak.

B. Troški.

1	Pripravljalaj od leta 1895 . . .	24
2	Črtilovi tiskarni v Mariboru za ponatis "Podpirajmo knjižnico za mladino" . . .	8
3	Gospodu A. Gradniku za telegram na kabinetno pisarno l. 1895 . . .	1
4	Sr. Magolcu v Celju za risanje diplomov . . .	10
5	Drag. Hribarju v (elju za tiskanje "Vsporeda za VII. skupščino v Novem mestu . . .	11
6	Gospodu Fr. Kocelku potnilno v Celje leta 1895 . . .	40
7	A. Porekarju na zaostali potnilni . . .	2
8	L. Jelencu za upravne stroške . . .	80
9	Upravni stroški blaginjšva . . .	10
10	St. lenartsko učiteljsko društvo gosp. J. Lapajneru . . .	17
Skupaj . . .		10

A. Doholki . . . 181 gld. 80 kr.

B. Troški . . . 90 " 69 "

Prebitek . . . 91 gld. 11 kr.

V St. Juriju pri Kranju, dne 6. avgusta meseca 1896. l.

L. Jelenc l. r.,
predsednik.

Fr. Luznar l. r.,
blaginjšnik.

Prav pristréno pozdravljam navzoča 2 bivša društvenika iz Krškega; akoravno ne delujeta več med nami, vendar pokazeta s svojo navzočnostjo zanimanje za naše društvo in to nas veseli.

Prav pristréno pozdravljam drage mi kolege in cenjene kolegice iz sosednih okrajev, osobito vrle in zavedne sotrudnike in sotrudnice iz ormoškega, gornjeradgonskega in ptujskega okraja. Pokazali ste s svojim mnogobrojným prihodóm, da znate ceniti pravo kolegijalnost in medsebojno vzajemnost.

Častito učiteljstvo! V našem učiteljskem društvu se mnogokrat posvetujemo v prid in blagor ljudske šole in v nji učeče se mladine, katero hočemo s združenimi močmi ohraniti našemu milemu narodu, zvestemu „veri, domovini in cesarju“. Ravnajoči se po tem gestu, smo začeli našo jubilejno slavnost z Bogom pri sv. maši, katero so nam poskrbeli trije č. člani našega društva. Kot zvesti državljani Avstrijanci pa slavnostnega zborovanja ne moremo lepše začeti, kakor da se radostno in hvaležno spominjamo našega predobrotljivega in pravičnega deželnega očeta, presvitlega cesarja, katerega je pred tremi tedni zopet zadela bridka zguba. Dne 19. maja mes. je cesarjev blagi brat nadvojvoda Karol Ludovik izdihnil svojo plemenito dušo. Presvitlega cesarja naj tolaži pristréno sočutje vseh avstrijskih narodov. Izjavimo tudi mi danes svojo ljubeznipolno sočutje, zvestobo in udanost do presvitlega cesarja in do vladarske rodovine s tem, da zakličemo iz dna srca: „Bog živi, Bog ohrani, Bog obvari našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I!“

(Burni živio-klici; zborovalci navdušeno zapoje prvo kitico cesarske himne.)

Na to predsednik nadaljuje: „Preverjen sem, da me pooblastite, da storjeno patrijotično izjavo zbranega učiteljstva brzojavim cesarski kabinetni pisarni: „Učiteljstvo južno-vzhodne Dolenje-Štajerske, zbrano v Ljutomeru pri 25letni jubilejni slavnosti ljutomerskega učiteljskega društva, izraža z najglobokejšo ponižnostjo in hvaležnostjo Nj. Veličanstvu, premilemu cesarju Francu Jožefu, prevzvišenemu pokrovitelju in pospešitelju vsega šolstva neomahljivo zvestobo in udanost. Bog ohrani, Bog obvari Nj. Veličanstvo in Najvišjo cesarsko rodovino!“

Zborovalci odobrijo ta nasvet z živio- in slava-klici.* (Konec sledi).

Hum pri Ormoži. (Učiteljsko društvo.) [Konec.] Drugič smo zborovali v Središču v tamošnjem šolskem poslopju. Zbralo se nas je lepo število; poleg tega pa so počastili društvo še č. gosp. župnik Žinko, gosp. Makso Robič, ud okrajnega šolskega sveta, gosp. Josip Šinko, načelnik krajnega šolskega sveta ter obilo drugih. Z veseljem je predsednik, otvorivši zborovanje, obilico navzočih po-

zdravil ter jim zaklical „Dobro došli!“ Nato pravi, da je dne 19. maja meseca zadela presvitlega cesarja, vso cesarsko rodovino in vse narode avstrijske težka izguba, ker je ta dan sklenil nadvojvoda Karol Ludovik svoje, cesarju in državi, vediti in umetnosti posvečeno življenje. Kot starejši brat presvitlega cesarja stal je najbližje cesarskemu prestolu, njegovo človekoljubje ga je pa vezalo z vsemi narodi. Ljubezen avstrijskih narodov ohrani umrlemu nadvojvodi trajen in časten spomin. Učiteljsko društvo je v imenu učiteljstva po svojem načelništvu izrazilo sožalje presvitlemu cesarju, sožalje pa se naj zabeleži v zapisnik današnjega zborovanja. Nato prečita odgovor in zahvalo cesarjevo za sožalje, ter pozove navzoče, da zakličejo blagemu pokojniku trikrat „Slava!“ Dalje se spomni umrlega slovenskega pevca, nam nepozabnega prof. Antona Nédveda, kateri je vse svoje življenje daroval slovenski pesmi in si s tem postavil večni spomenik med nami. Tudi temu blagemu možu zaklicali smo trikratni „Slava!“ Nadalje pozdravi na novo pristopivšega podpornega uda č. gosp. kaplana Jožefa Plepelca ter preide k dnevnemu redu.

Po prečitanem zapisniku pogovarjali smo se, kedaj naj bi se prav za prav zborovalo ter določili, da bomo v prihodnje izven Ormoža vedno dopoldne zborovali.

Mesto dopisov stavila se je točka „O koncentraciji pouka v ljudski šoli“ na drugo mesto, o kateri nam je blagovolil danes gosp. Anton Kosi praktično razpravljati in nam je tako nekako pojasnil, kako naj bi se to letošnje konferenčno vprašanje rešilo. Ker je bila stvar dobro pogojena, nismo se spuščali v podrobnosti, temveč se referentu za trud zahvalili.

Prečita se dopis gosp. knjigarja Schwentnerja iz Brežic; dopisu priložene so bile njegove pisanke. Sklene se, da se stvar razmotriva pri letošnji uradni konferenciji. Dva druga dopisa se vzameta na znanje.

Radi pičlega časa se tudi danes preloži predavanje „Gojitev varstva živalij v šoli“ na prihodnje zborovanje. — Delegatom k občnemu zboru „Zaveze“ bili so voljeni gđc. L. Gabršček, gđc. J. Kralj, gosp. A. Porekar in g. A. Kosi.

Prihodnje zborovanje se določi na dan 3. septembra meseca ob pol 10. uri dopoldne pri Veliki nedelji, potem pa se izreče zahvala krajn. šolskemu svetu za prepustitev prostorov ter gosp. E. Slancu, kateri je društvu podaril vso „Lavoriko“.

Koncem zbora zahvalil se je predsednik še enkrat za obisk in poset gostov ter sklenil s tem zborovanje kličoč: „Na veselo svidenje pri Veliki nedelji!“

Še nekaj Vam moram gosp. urednik povedati in to je, da sem se ravno pri tem zborovanju levil, zamenil sem namreč med zborovanjem provizorično suknjico z definitivno suknjo*). A. Š. Humski.

*) Čestitamo Vam. Uredn.

*) Cesarjeva zahvala na tej lojalni manifestaciji je objavljena v „Popotnikovi“ štev. 12 z dne 25. junija meseca. Pis.

Od Save. (Iz zborovanja sevniško-brežiškega učit. društva dne 5. jul. mes. na Vid mu.) Vabilo, ki se je objavilo za to skupščino, imelo je zaželjeni uspeh. 21 članov, ne vštevisi trojico čislanih gostov, privabil je tovariški duh in gotovo tudi zanimivi vspeh na prepirizni Videm. Pozdravljalo se je vse križem in čez, vsaj smo že zaporedoma pri nekojih zborovanjih čutili se, če tudi krepke, vendar tako osamljene!

Gosp. predsednik predstavi skupščini cenjene goste iz Krškega in sicer načelnika pedag. društva, gosp. Bezljaj-a, tovariša gosp. Rozman-a in pa odličnjaka letošnjih mariborskih učiteljskih abiturijentov, gosp. Pribil-a iz Brežic, se spominja v svojem radostnem pozdravu prvih učiteljev slovanskih narodov: sv. Cirila in Metoda, opozarjajoč na njiju težavno stališče in delovanje, ki so značilni pojavi učiteljskega stanu sploh ter otvori zborovanje z geslom; „Vse za dom in za cesarja“ v njiju častni in sveti spomin.

Zbor zapoje na to Sattner-jevo: „Na planine“. Pesem je krasna, pela se je izorno in vnela poslušalce, ki so želeli slišati jo še drugič in tretjič.

Vspored se je nekoliko spremenil. Najprej smo si ogledali relief-zemljevid krške okolice, katerega nam je blage volje razlagal gosp. Bezljaj sam. To delo je sad požrtvovalne, zasebne marljivosti našega tovariša gosp. Ivanc-a v Radečah, katero nekaj obširneje popisuje novi „Pedagogiški letnik“. Povdarjamo le, da nas je stvarna razlaga zelo zanimala takó, kakor zemljevid sam, vsaj nas pozdravlja na njem več znanih točk ob Savi in njenem levem bregu od Blance do Brežic.

Gosp. predsednik se je gosp. poročevalcu-gostu najtopleje zahvalil za prijaznost, s katero nam je pedag. društvo nudilo omenjeni zemljevid na ogled, on pa nam dobro došel kot temeljiti tolmač zanimivega učila.

Nadalje poroča mej drugim:

a) da se je imenom našega društva sklicatelju učiteljskega shoda v Gradcu, gosp. učitelju Horvatek-u, osebno oddala pismena izjava gledé na solidarnost s sklepi, storjenimi na istem shodu;

b) o dopisu „Lehrerbunda“ zastran zborovanja njega delegatov v dne 1. apr. mes. t. l. Dogovori se, da se bodo zahtevale podobice, katere je tiskati in razdeliti v proslavo 50letnega vladanja Njih Veličanstva se slovenskim tekstom.

c) Ljutomerskemu učit. društvu se je na jubilejnej slavnosti o priliki njegovega 25letnega obstanda čestitalo brzojavnim potom.

Potem se rešijo Zavezini dopisi in sledi stvarni razgovor o Schwentner-jevi ulogi gledé na predložene pisanke. Društvo pripoznava prednosti, katerih so le-te z ozirom na blago in ceno in sklence delovati na to, da se one pogojno uvedejo v vseh šolah, ki so v področji po njem zastopanih okrajev; gosp. nadučitelj Tominc se pooblasti, da se še izjavi o

risankah, katere je ista knjigarna založila, ki pa nam, žal, niso na razpolago, ter se naprosi, da stavi za prihodno učit. konferencijo imenom društva primeren predlog.

Gospa Tramšek govori na to: „O vzgoji k dobrohotnosti in ljubezni do bližnjega“. V poročilu so se s spretno dušeslovno študijo razpravljali stavki: a) dobrohotnost je trdna podlaga plemenitemu, jeklenemu značaju, b) olepsa in vedri nam življenje in c) brzdá razne strasti, ki so izvir vsega hudega.

Gospod predsednik se gospoj poročevalki na podanej tvarini laskavo zahvali.

Za 2. vprašanje: „Kako zamore učitelj povzdigniti kmetijstvo?“ prevzel je poročilo gosp. Tominc. Ta gospod je spreten in vnet pomolog; umevno je torej, da nas je njegovo podajanje prijetno zanimalo. V nastopnem, zelo živahnem razgovoru osvetlilo se je to vprašanje iz raznih stališč, priporočale so se kmetijske družbe s svojimi glasili, uvaževale se ugodne in neugodne okolščine, ki obračajo svojo pozornost na povzdigo kmetijstva itd. Pri vsem tem opazovali smo, koliko zanimanja tiči v narodnem učitelju do te važne stvari, a hkrati obžalovali ta ultrakonservativizem našega oratarja, ki se dosti jasno izraža v Erjavčevih besedah:

„Tak' so naši starci delali,

Pa so vsega dosta imali.“

Gospodu poročevalcu, kakor vsem udeležencem debate izreka se zaslužena zahvala.

Vršil se je na to natančnejši razgovor gledé na ustanovitev posebnega odbora, kateremu je namen biti opora vsem društvenikom, osobito v kočljivih zadevah, ki so bodisi uradne ali zasebne narave ter ga krstili z ozirom na njegovo nalogo „nasvetovalni odsek“. Gosp. predsednik prečita tudi nekaj splošnih določb gledé na njega poslovanje, ki so se sprejele vse brez spremene. Odsek se na to konstituira in njega začasno delovanje do prihodnje društvene volitve se prične. Ta odsek pripravljen je torej priskočiti društvenikom v vsakej zadevi z nasveti na pomoč, ev. izposlovati jo za nje po okolnostih tudi sam. Upamo, da dosežemo s tem marsikteri plemeniti smoter, ki bodi na čast našemu stanu.

Predlog gosp. Skalovnik-a, naj bi se vplačala društvenina vsako leto vsaj do konca julija, se soglasno sprejme.

Tako smo končali to zborovanje, ki je trajalo blizo tri ure. Po obedu razvedrili smo se pri bivši naši sotrudnici, vpokojeni gospej Volavšek-ovi v Stari vasi. Sladko petje nam je čim dalje ogrevalo srce in še danes mi veseli glasovi: „Dajte mi planine moje...“ prijetno oživljajo spomin na zares lepi sestanek, ki smo ga užili dne 5. jul. mes. tudi v družbi gg. dr. Pučka in uradnika Agreža iz Brežic. Kaj ne, dragi mi tovariši, „takih si skupščin imeti želimo“.

Dopisi in druge vesti.

Iz Ljubljane. Pretekli torek bival je v našem mestu ministerski predsednik grof Badeni, ter si v spremstvu dež. predsednika barona Heina, mestnega župana Hribarja, svojega predsedstvenega tajnika viteza Wienerja in tajnika deželnega predsedstva barona Rechbacha ogledal mesto. Prišel je tudi v Poljske ulice, kjer je obiskal vzgledno zgrajeno prvo mestno deško petrazrednico na Ledini. Pričakovali so ga gg. okrajni šolski nadzornik prof. Levec, nadučitelj Maier in mestni nadinženar Duffé. Grof Badeni si je ogledal šolsko poslopje, telovadnico, nadučiteljevo pisarno, knjižnico, šolski vrt itd. Kazal je veliko zanimanje za mestno ljudsko šolstvo in gosp. nadzornik Levec mu je moral natanko razložiti, kako je osnovano vse ljudsko šolstvo v Ljubljani, kakšni so učni uspehi in šolsko obiskovanje. Zlasti se je čudil, da ima Ljubljana več šolo-obiskujočih nego šolo-obveznih otrok. Zanimal se je tudi za uredbo tukajšnjih c. kr. vadnic in učiteljše ter vprašal, koliko učit. kandidatov je letos dovršilo učiteljše in kam pojdejo v službo. Prof. Levec mu je odgovoril, da večina učiteljskih kandidatov odide na Štajersko, ker so tam učitelji bolje plačani. Tudi šolsko poslopje in njega lepa oprava je naredila na ministerskega predsednika najboljše vtisek. Po četrturnem razgovoru se je grof Badeni prijazno poslovil od navzočih gospodov. Od ondot se je odpeljal po Št. Peterski cesti v novo deželno bolnico. Zvečer je visoki gost ostavil naše mesto.

Iz Goriškega. (Počitnice — občinsko tajništvo in učitelj — nameravani shod v Gorici.) Večine šol na Goriškem je nastopila dobo počitnic in sicer 6tedenskih, ako ni bilo med letom kaj zamujenih dnevov. V goriškem okraju vsaj se mora nadomeščati ob počitnicah vse dneve, katere se je med letom zamudilo radi slabega vremena in drugih vzrokov. Proti ukazu, da se morajo nadomeščati radi zime zamujeni dnevi, ugovarjala je lanska okrajna učiteljska konferencija — in sicer soglasno. A kak uspeh je imel ugovor? Povoljen, kaj? Nikakor ne, ampak povsem negativen, namreč letos se je zaukazalo nadomeščati ne le radi zime zamujene dneve, ampak tudi one radi drugih vzrokov — zadržkov. Kolikor je nam znano, se drugod tako ne postopa; celo na Goriškem se v drugih okrajih ne vé nič o takem nadomeščanju. In učiteljstvo kaj reče na to? Prav nič. Lepo molči k vsemu temu. — Druga posebnost in novost je sedaj prišla v javnost: C. kr. deželni šol. svet je namreč sklenil v seji 18. maja t. l., da se učiteljem prepove opravljati službo obč. tajnika in sicer iz razloga, da šola potrebuje celega moža. Vse prav in dobro, a treba tudi vedeti, da cel mož potrebuje tudi cele plače, katere pa sedaj na Goriškem še nimamo in tudi nimamo veliko upanja,

da jo kmalu dosežemo. O izboljšanju, katero je imelo priti v veljavo že s 1. dnevom meseca januarja 1895. leta, še zdaj ni ne duha ne sluha. „Soča“ je poročala najprej, da leži zakonski načrt še vedno v Trstu; kmalu potem pa je trdila, da se je z Dunaja že vrnil v Gorico, ker se ni vjemal nek izraz v laškem tekstu se slovenskim; trdila je tudi, da se je načrt povrnil tja, od koder je prišel, ker je deželni odbor zadevo pojasnil. Ali bode zdaj potrjen, ali se zopet povrne dež. zboru — kdo ve? „Soča“ trdi, da bode gotovo potrjen še v tem mesecu. Da vidimo? *)

V drugih deželah, kjer je učiteljstvo bolje plačano, kakor je na Goriškem, se menda ne prepoveduje obč. tajništvo učiteljem; tem manj je taka prepoved umestna pri nas. Poleg orgljarstva je bilo obč. tajništvo jedin postranski zaslužek, s katerim si je stradajoče učiteljstvo lajšalo bedo. In zdaj se je še ta košček kruha izdril mu iz ust. Kaj storiti? Nič, lepo mirno molčati in hvaliti modrost in skrb za učiteljstvo. Učiteljska društva, zganite se! Ne bodo se zganila, ker spé spanje pravičnega. Kako si pomagati? — Dopisnik iz Tominskega v zadnjem „Popotniku“ je odobral sproženo misel o shodu vsega učiteljstva v Gorici; navedel je tudi precej točk, katere naj bi se na shodu pretresovale. V sedanjih razmerah je tak shod umesten, zelo potreben in jedino tak shod bi zamogel storiti potrebne korake, da se učiteljstvo reši še večje bede. Poleg od gosp. dopisnika naštetih točk, naj bi se vzelo v obravnavo tudi vprašanje o počitnicah ter o tajništvu. Na delo torej! Tovariši na Tominskem in Sežanskem! Zmenimo se ter ukrenimo potrebne korake, da se shod gotovo snide še letošnje počitnice v Gorici.

Shodu pa bodi tudi namen ustanoviti „Zavezo goriških učit. društev“, ker le združenimi močmi je mogoče kaj važnega in zdatnega doseči. V izgled naj nam bode učiteljstvo na Štajarskem, kjer okrajna učiteljska društva živahno delujejo, kjer je vse učiteljstvo v deželi združeno v deželno „zavezo“, kjer se je poleg vsega tega letos še vršil poseben shod v Gradcu. Tako delovanje mora biti uspešno, tako delajmo tudi mi na Goriškem, ako hočemo sploh kaj zdatnega doseči. Ne bodimo premalenkostni, ne dajmo strahovati in slepiti se od vsakogar, ampak samostojno na delo, na vztrajno in odločno delo!

(Višja deklinška šola) v Ljubljani, ki se bode že letošnje jeseni otvorila, nastanila se bo v prostorih v Cojzovi hiši na Bregu, in sicer v tistih prostorih, v katerih je bila nastanjena „Glasbena Matica“.

*) Mesec dni je že preteklo, a o zakonu ni zopet ne duha ne sluha. Pis.

(Dvanajst zapovedij sotrudnikom časopisov.) Razni listi so priobčili naslednjih 12 zapovedij: 1. Napišite veliko mislij v malo besedah. 2. Ne pišite dolgih člankov. 3. Pilite obliko in jezik. 4. Ne rabite nepotrebnih tujk. 5. Kar napišete, bodi zanimivo v slogu in zanosnem jeziku. 6. Z glavo naj govori tudi srce. 7. Držite se le stvari, osebnosti pustite na strani. 8. Bojite se samo Boga. 9. Ne vporablajte svojega glasila za samočastne namene. 10. Izdelajte vse popolno in točno za čast svoje stroke in za narod. 11. Pretehtajte pomen besede prej, nego jo napišete. 12. Pišite le na jedno stran papirja, druga bodi prazna. — Priporočamo sotrudnikom v posnemanje!

Premembe pri učiteljstvu. Gosp. Jožef Koderman, uč. pri Mariji Snežni je dobil mesto učitelja-voditelja v Zg. Ponkvi, gosp. Davorin Sotošek, podučitelj v Pilšanju pa jednako mesto na jednorazrednici v Žusenu. Za učitelja pri Sv. Križu na murskem polju je nameščen gosp.

Ivan Bernot, učitelj v Srednji vasi na Gorenjskem, zač. učiteljica pri Sv. Marku niže Ptuja, gđe. Marija Stupca pa je na svojem mestu potrjena. — Gosp. Jožef Urbantschitsch, poduč. v Radgoni pride na jednako mesto v Studence pri Mariboru, podučiteljica v Št. Juriju ob j. ž. gđe. Marija Cidrich pa v Št. Peter v Sav. dol. — Definitivno so nameščen na svojih mestih podučiteljice, in sicer gospđe: Emilija Gherbaz v Št. Petru pod Sv. gorami, Viktorija Götzl v Žalcu, Karolina Lešnjak v Frankolovem, Marta Suher v Trbovljah, Josipina Hayne pa pri Sv. Križu na mursk. polju.

(Današnja priloga.) Da nam je bilo moč goče dovršiti obširno razpravo: „Kako praznuj slo. učiteljstvo 50letnico slavnega vladanja Njegovega Velikanstva, našega presv. cesarja Franca Jožefa I.“, ki je tudi na vsopodu glavnega zbora „Zaveze“, še pred glavnim zborovanjem, priredili smo današnji „Pop.“ številki prilogo in vrh tega morali pretrgati prof. Lavtarjev računski načrt in še izpustili nekaj drugegega gradiva. Naj nam dotični gg. pisatelji tega ne zamerijo.

Št. 371. Natečaj.

II.

(Podučiteljska mesta.)

V šolskem okraju slovenje-bistriškem imajo se do jeseni umestiti sledeča podučiteljska mesta:

1. Podučiteljsko mesto na trirazrednici v La-porju;

2. podučiteljsko mesto na dvorazrednici pri Sv. Martinu na Pohorju;

3. podučiteljsko mesto na dvorazrednici v Tinjah.

Nameščenec dobiva dohodke po III. plačilnem razredu in ima prosto stanovanje na vsakem mestu.

Prosilci oziroma prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, opremljene s spričevalom učne usposobljenosti, oziroma zrelostnega izpita, in, ki še doslej niso bili nameščen, z dokazom avstrijskega državljanstva predpisanim potem do 30. avgusta meseca t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šol. svet slovenje-bistr., dne 24. jul. mes. 1896. l.

(1—2)

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 371. Razpis natečajev.

(Učiteljska in podučiteljska mesta.)

V političnem okraju Celje je popolniti sledeča učna mesta stalno ali tudi začasno:

Šolski okraj: Celje.

1. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Lovrencu pod Prežinom, pošta Štore, III. plačilni razred in prosto stanovanje.

2. Mesto podučiteljice na četirirazredni dekliški šoli v Št. Juriju ob juž. žel., III. plačilni razred.

Šolski okraj: Vranski.

3. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Gomilskem, III. plačilni razred in prosto stanovanje.

Šolski okraj: Konjice.

4. Učiteljsko, ob jednom voditeljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Špitaliču, pošta Konjice, III. plač. razred.

4. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Zrečah, III. plačilni razred in prosto stanovanje.

Šolski okraj: Šmarje.

6. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Zibiki, pošta Pristova, III. plačilni razred in prosto stanovanje.

7. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Vidu poleg Ponikve, pošta Šmarje pri Jelšah, III. plač. razred in prosto stanovanje.

Šolski okraj: Gornjigrad.

8. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Ljubnem, III. plačilni razred.

Šolski okraj: Laški.

9. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Dolu, III. plačilni razred in prosto stanovanje.

10. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Jederti nad Laškim trgom, pošta Laški trg, III. plačilni razred in prosto stanovanje.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, opremljene s spričevalom zrelosti, učne usposobljenosti, pri še ne nastavljenih z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) ter gledé na voditeljsko mesto z dokazom usposobljenosti pomožnega poučevanja v katoliškem veronauku potem predstojnega okrajnega šolskega sveta do 23. avgusta meseca 1896. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

V Celju, dne 25. julija mes. 1896. l.

Predsednik: Wagner s. r.

Ponudba.

Kateri gosp. tovarišev nadučiteljev, službeči v Savinjski dolini, želi menjati nadučiteljsko službo na novi štirirazrednici v Slovenskih gorah z jako ugodnimi šolskimi razmerami. Šolski vodja ima užitek obširnega polja in vrta. Poleg tega bodo pri šoli gradili poseben „šolski vrt“.

Ponudbe naj se blagovolijo vpslati uredništvu „Popotnika“.

Vsebina. I. V divno Opatijo. — II. VIII. skupščina „Zaveze slov. učit. društev“. — III. Kako praznuj slo. učiteljstvo 50letnico itd. (Konec.) — IV. Slovestvo. (Novosti.) — V. Listek. (Iz planinskega raja.) (II.) (Svantevidsky.) — VI. Račun „Zaveze slov. učit. društev za VIII. upravno leto 1896. — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — IX. Natečaji in inserat.